

УДК 330.14

В. О. Козловський, к. е. н., доц.;

В. М. Нелюба

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАПІТАЛУ

Вступ та постановка задачі

Досконалість економіки будь-якої країни визначається ефективністю використання наявних ресурсів, ціновою стабільністю та можливістю забезпечення усталеного економічного зростання. Це можливо за умови підвищення якості робочої сили, збільшення ефективності розміщення ресурсів, удосконалення технології та накопичення капіталу [1]. Слід зазначити, що хоча в Україні й зростають інвестиції в основний капітал, але їх обсяги не дозволяють кардинально покращити стан фізично та морально зношених основних засобів ключових видів економічної діяльності. Продовжують уповільнюватись темпи оновлення матеріально-технічної бази підприємств. Незначною залишається частка науково-технічних робіт у валовому внутрішньому продукті (ВВП) та ще й з тенденцією до зниження. Ці проблеми вимагають нової концепції формування та використання капіталу, яка б забезпечила приріст ВВП швидшими темпами ніж зростання національного капіталу.

Результати дослідження

Процес формування та використання капіталу проходить у два етапи. На першому етапі домашні господарства, підприємницькі структури та інколи держава, як економічний агент, здійснюють заощадження, тобто не витрачають на поточне споживання частину свого доходу. На наступному етапі відбувається валове накопичення за рахунок валового національного заощадження та сальдо капітальних трансфертів. Валове накопичення здійснюється у формі валового накопичення основного капіталу, зміни запасів матеріальних оборотних активів, придбання цінностей, крім того накопичений капітал вивозиться та ввозиться в країну. Розширення та оновлення капіталу здійснюється шляхом інвестицій [2].

Зв'язок між різними секторами економіки можна відобразити за допомогою діаграми кругового потоку доходів та витрат [1], вид якої показаний на рис. 1. На діаграмі показаний рух коштів між домашніми господарствами, підприємствами, урядом та іншими країнами. Для того щоб охарактеризувати процес формування та використання капіталу в розрізі цих секторів автори виокремили потоки капіталу між ними та ринком інвестицій.

За допомогою рис. 1 виявимо резерви зростання величини заощаджень, що надходять на ринок інвестицій та трансформуються у капітал в матеріально-речовій формі. На нашу думку, зростання заощаджень населення в Україні можливе внаслідок досягнення рівня заробітної плати, який задовольнить поточні потреби працівників та дозволить створити резерв для майбутніх витрат. З боку держави важливо з економічним зростанням підвищувати мінімальний рівень заробітної плати та підтримувати макроекономічну стабільність так як лише у випадку зростання реального заробітку буде покращуватись добробут населення, а заощадження, вкладені у активи, приносять дохід. Сприяння держави зайнятості населення забезпечить зниження пропозиції робочої сили на ринку праці та призведе до підвищення її ціни. Нарощування обсягів соціальних виплат та їх справедлива диференціація позитивно вплине на соціальний захист громадян, а також величину їх

заощаджень.

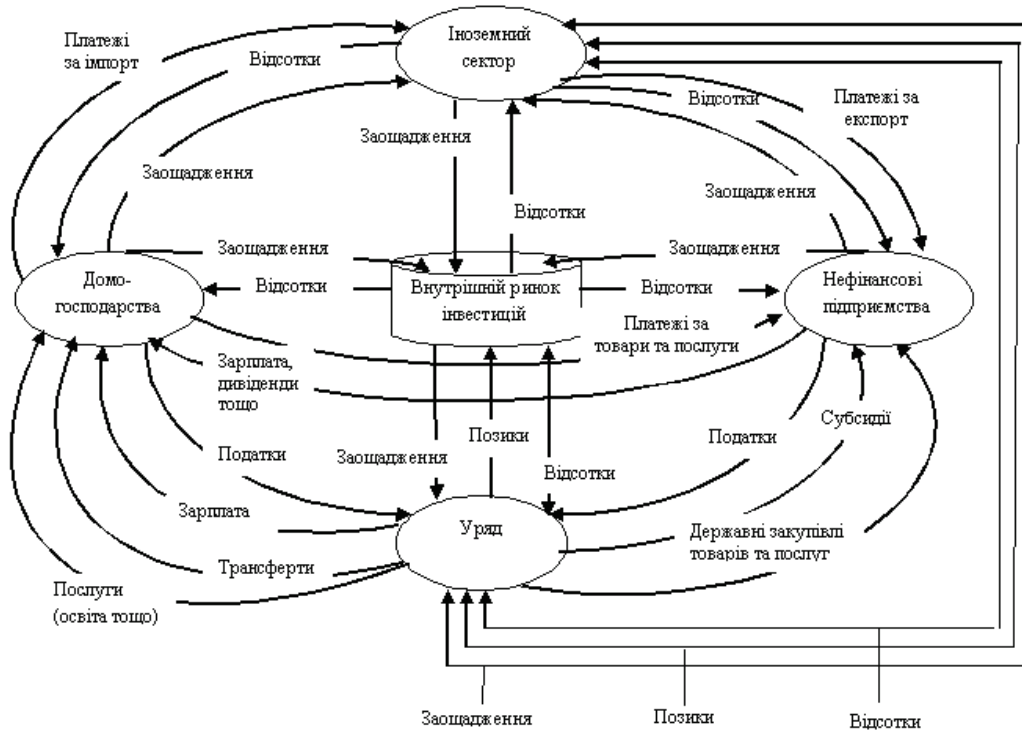

Рис 1. Діаграма кругового потоку доходів та витрат, що відображає зв'язок між різними секторами економіки та внутрішнім ринком інвестицій

Слід зазначити, що підприємства здатні підвищувати оплату праці за рахунок зниження інших витрат адже результати їх праці, які часто поступаються іноземним товарам за якісними показниками, можуть втратити конкурентоспроможність ще й за ціновими. Це реально здійснити за умови технічного переоснащення підприємств, які працюють на енерго- та матеріаломісткому обладнанні. Важливо підвищувати продуктивність праці за рахунок впровадження дієвих механізмів стимулювання працівників у всіх видах економічної діяльності.

Заощадження підприємницького сектора будуть підвищуватись за умови зростання його доходів, що відобразиться у збільшенні валового національного продукту (ВНП). Економічне зростання, що спостерігається в Україні, відбувається переважно за трудомістким варіантом, що виражається у піднесенні таких видів діяльності як харчова та легка. Їх зростання має створити передумови для інтенсивного нарощування обсягів виробництва підприємств капіталомістких видів діяльності (машинобудування, радіоелектроніка тощо) на основі досягнень науково-технічного прогресу. До зменшення заощаджень може призвести посилення податкового тиску на підприємницький сектор. [3].

З метою збереження величини податкових надходжень у бюджеті у короткостроковому періоді та стимулюванні їх зростання за рахунок економічного піднесення у перспективі, важливим є диференційований підхід у оподаткуванні. Він би забезпечив перелив капіталу з високоприбуткового фінансово-посередницького сектора у високотехнологічні види діяльності шляхом встановлення вищих податкових ставок для перших (крім тих операцій, що здійснюються для підтримки інноваційних проектів) та зниження для останніх. Позитивно вплине на фінансово-економічний стан суб'єктів господарювання та населення зростання питомої ваги прямих податків за рахунок зниження непрямих. Це призведе до виключення з собівартості непрямих податків на значній кількості етапів створення високотехнологічної продукції, а як наслідок зниження цін та підвищення її конкурентоспроможності [4].

Державні заощадження утворюються у випадку перевищення бюджетних доходів над бюджетними витратами. Протягом останніх років в Україні переважає дефіцит бюджету, який утворюється в результаті як внутрішніх, так і зовнішніх запозичень. На нашу думку, в процесі управління внутрішньою державною позикою необхідно знижувати відсотки, що виплачуються банкам по

облігаціях. По-перше, це стимулюватиме приплив коштів у підприємницький сектор, який є менш прибутковий у даний час. По-друге, припиняться поглиблення боргової ями держави, так як позичені кошти дають менший ефект ніж відсотки по них. Недоцільно зменшувати дефіцит бюджету за рахунок скорочення видатків на людський капітал тому що це може призвести до посилення напруги у суспільстві та втрати найбільшого національного багатства у перспективі. Поступове зниження обсягів зовнішніх позик України, які спричиняють значні навантаження на державний бюджет, можливе в результаті створення сприятливих умов для іноземних інвестицій.

Для того щоб Україна не опинилась на узбіччі міжнародних економічних відносин, які мають безумовні переваги, необхідно інтегруватись у світовий економічний простір. Важливо постійно мінімізувати негативні наслідки глобалізації шляхом створення системи захисту вітчизняного виробника. Розширення обсягів та удосконалення структури експорту за рахунок продукції зі значною питомою вагою доданої вартості (авіакосмічна та машинобудівна техніка) позитивно вплине на зовнішньоторговельний баланс України.

Трансформація заощаджень у інвестиції відбувається на фондовому та кредитному ринках. Її здійснюють розгалужена мережа фінансових посередників – переважно банки, а також небанківські фінансово-кредитні установи (страхові, інвестиційні, фінансові компанії, пенсійні фонди, кредитні союзи, поштово-заощаджувальна мережа тощо). Фондовий ринок включає ринки акцій, корпоративних облігацій, вексельних кредитів та державних облігацій. До кредитного ринку, що обслуговує інвестиційний процес, належить ринок середньо- і довгострокових кредитів. Інвестиційний ринок включає також частину валютного ринку, який складається з ринків середньо- та довгострокових кредитів та міжнародного ринку облігацій [5].

Ми вважаємо, що основною причиною низької капіталізації фондового ринку є незначна ефективність, а часто збитковість, реального сектора економіки. Неможливість прискорення темпів зростання підприємницького капіталу за рахунок акцій зумовлена переважно відсутністю дивідендів по них. У значній кількості неефективних підприємств існує висока ймовірність несплати відсотків та основної суми боргу по корпоративним облігаціям, тому і даний фінансовий інструмент поповнення капіталу для них недоступний. Застосування векселів в умовах економічної кризи призвело до демонетизації господарського обороту. Не сприяють суттєвому притоку коштів у реальний сектор і банківські кредити так як відсотки, що можуть сплатити підприємства, не забезпечують такого прибутку як державні облігації. Банки мають переважно короткострокову ресурсну базу та несуть високі ризики неповернення їм кредитів.

Інвестиції, що надходять з фондового та кредитного ринків, повинні спрямовуватись на підприємства, які здатні забезпечити їх ефективність та можуть стати точками економічного зростання. Кошти слід вкладати у технології, що розроблені на основі новітніх досягнень науково-технічного прогресу та призводять до значної економії ресурсів з мінімальним терміном окупності. Для активізації вищезгаданих економічних процесів важливо щоб вони протікали в умовах політичної стабільності, удосконалення та розширення законодавчої бази регулювання інвестиційної діяльності.

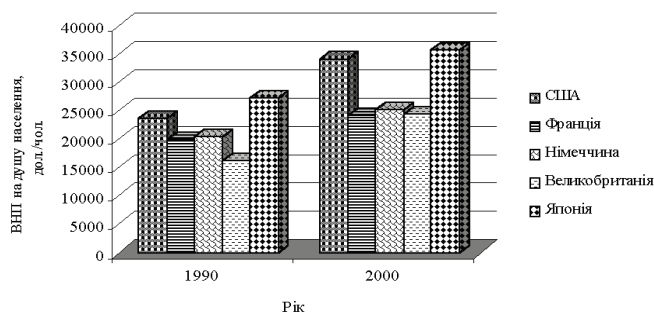

Рис. 2. Динаміка ВВП на душу населення у розвинутих країнах

За даними [6] проаналізуємо динаміку економічного зростання розвинутих країн світу (рис. 2).

З рис. 2 видно, що серед таких розвинутих країн як США, Франція, Німеччина, Великобританія та Японія найбільший обсяг ВВП на душу населення, як у 1990 так і 2000 р. був у останній та склав відповідно 27100 та 35620 дол./чол. За показниками [6], співставляючи ВВП на душу населення у Японії та Україні у 2000 р., видно, що в Україні він був менше у 50,9 рази і склав 700 дол./чол. В 1990 р. в Україні даний показник дорівнював 1600 дол./чол., тобто у 2000 р. він знизився

вся на 128,6 % тоді як у вищезгаданих країнах спостерігалась протилежна тенденція.

На основі інформації [6] визначимо результативність процесів формування та використання капіталу в розвинутих країнах світу (табл. 1).

Таблиця 1

Показники формування та використання капіталу розвинутих країн світу

Показник, рік	Країни				
	США	Франція	Німеччина	Великобританія	Японія
1. Відношення заощаджень до чистого особистого доходу, %					
1995	5,6	16,0	11,2	10,3	12,3
1998	4,2	15,6	10,2	5,8	11,8
1999	2,2	15,4	9,9	5,2	11,1
2000	-0,1	15,9	9,8	4,5	11,1
2. Відношення вкладень у валовий основний капітал до ВВП, %					
1995	17,5	18,8	22,4	16,3	27,8
1998	19,4	18,4	21,3	17,4	26,9
1999	20,0	19,1	21,3	17,7	26,2
2000	20,7	19,7	21,4	17,7	26,0
3. Відношення ринкової капіталізації до ВВП, %					
1995	93,5	33,6	23,5	124,0	69,3
2000	154,0	111,8	68,1	180,8	66,3

З табл. 1 видно, що найбільше відношення заощаджень до чистого особистого доходу протягом 1995 та 1998—2000 рр. був у Франції, склавши у 2000 р. 15,9 %, потім Японії, Німеччині, Великобританії, а в США досяг від'ємного значення. Протягом періоду, що аналізується, питома вага заощаджень у чистому особистому доході знижувалась у всіх країнах. У 1995 та 1998—2000 рр. частка вкладень у валовий основний капітал у ВВП найбільшою була в Японії, але вона знижувалась і у 2000 р. досягла 26 %, що на 1,8 % менше ніж в 1995 р. У всіх країнах, що розглядаються, крім Японії, швидкими темпами зростає частка ринкової капіталізації у ВВП. Зокрема у Великобританії даний показник за 1995—2000 рр. зріс на 56,8 % і досяг 180,8 %.

На основі даних [7, 8, 9, 10, 11] проаналізуємо перебіг процесу формування та використання капіталу в Україні та Вінницькій області (табл. 2).

Таблиця 2

Показники формування та використання капіталу України та Вінниччини

Рік	Показник, %									
	Частка чистого заощадження у ВВП	Частка валового національного продукту у ВВП	Відношення заощаджень укладах та цінних паперах до доходів населення		Індекс фінансового результату до оподаткування		Частка дефіциту (-) чи профіциту (+) державного та обласного бюджету відповідно у ВВП та валовій доданій вартості		Індекс інвестицій у основний капітал	
	Україна	Україна	Україна	Вінниччина	Україна	Вінниччина	Україна	Вінниччина	Україна	Вінниччина
1998	0,3	19,6	4,6	5,8	24,7	140,2*	-2,2	нд	106,1	92,8
1999	4,7	19,3	7,4	3,7	217,2	31,7*	-1,5	нд	100,4	82,1
2000	6,9	19,7	9,9	2,3	нд	нд	+0,6	+0,2	114,4	109,9
2001	8,8	19,7	5,0	2,4	134,5	-3,0	-0,6	+0,3	120,8	131,5
2002	нд	нд	нд	нд	79,1	6836,1	+0,8	нд	108,9	109,2

нд – недоступні дані; * балансовий прибуток (збиток)

Дані табл. 2 свідчать, що протягом 1998—2001 рр. чисте багатство України зросло за рахунок чистого заощадження, але темп збільшення його частки у ВВП уповільнювався. Найбільша частка зміни чистого багатства спрямовувалась на валове нагромадження капіталу. Питома вага останнього у ВВП зменшилась з 19,6 % до 19,3 %, тобто на 0,3 %, але у 2000 р. зросла до 19,7 % і залишалась на такому рівні у 2001 р.

В Україні протягом 1998—2000 рр. зростала частка приросту заощаджень у вкладах та придбання цінних паперів у грошових доходах населення з 4,6 % до 9,9 %, тобто на 5,3 %, але темп цього приросту уповільнювався, а в 2001 р. даний показник знизився. На Вінниччині частка заощаджень у доходах населення протягом 1998—2000 рр. зменшувалась, а в 2001 р. зросла до 2,4 %.

Фінансовий результат в Україні в 1998—2002 рр. був позитивним. У Вінницькій області протягом 1998—1999 рр. підприємницький сектор працював збитково. У регіоні фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування в 2000 р. вже досяг позитивного значення, але у 2001—2002 рр. знову спостерігались збитки.

За період, що аналізується, профіцит державного бюджету був у 2000 та 2002 рр. Питома вага профіциту у ВВП у 2002 р. порівняно з 2000 збільшилась з 0,6 % до 0,8 %, тобто на 0,2 %. У 2000—2001 рр. обласний бюджет Вінниччини був профіцитний, причому частка профіциту у валовій доданій вартості (ВДВ) зросла з 0,2 % до 0,3 %.

У 1998—2002 рр. зростав обсяг інвестицій в основний капітал в Україні. На Вінниччині у 1997—1999 рр. інвестиції в основний капітал зменшувались, досягши у 1998—1999 рр. зменшення 17,9 %, а протягом 1999—2002 рр. вони вже зростали.

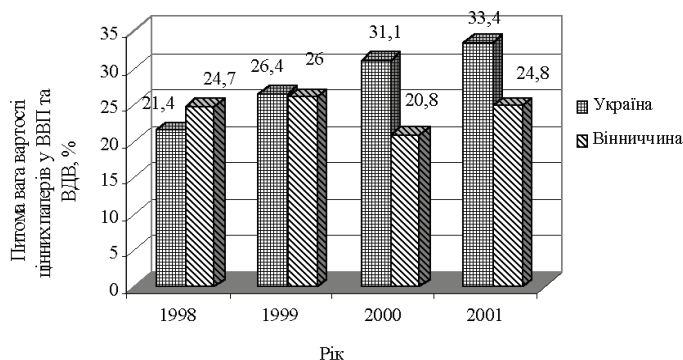

Рис. 3. Динаміка капіталізації ринку України та Вінниччини у 1998—2001 рр

За показниками [9, 11] оцінимо динаміку ринкової капіталізації в Україні та Вінницькій області можна за допомогою частки вартості цінних паперів відповідно у ВВП та валовій доданій вартості (рис. 3).

З рис. 3 видно, що протягом 1998—2001 рр. частка вартості цінних паперів у ВВП зростала, але її темпи уповільнювались. У Вінницькій області лише у 1998 р. частка цінних паперів у валовій доданій вартості перевищувала їх частку у ВВП України.

Отже, глибокий розрив між ВНП на душу населення в Україні та розвинутих

країнах свідчить, що ступінь розвитку національної економіки невисокий. Тому з такими темпами економічного зростання, які спостерігаються в Україні і наближаються до даного показника у розвинутих країнах, економічна ситуація у нашій державі суттєво не поліпшиться. Не можна вважати задовільною величину заощаджень у секторах економіки, хоча у структурі доходів вона наближається до показників США, Франції, Німеччини, Великобританії та Японії. Про нерозвиненість фінансового ринку України свідчить його капіталізація, яка нижча порівняно з вищезгаданими країнами у декілька разів. На Вінниччині процеси формування та використання капіталу протікають менш інтенсивно ніж в середньому в Україні, що зумовлено збитковістю підприємств регіону, нижчим рівнем оплати праці тощо. На нашу думку, активізація інноваційної діяльності всіх економічних суб'єктів дозволить у значній мірі прискорити темпи економічного зростання України. Це підтверджує досвід розвинутих країн світу, адже стимулювання науково-технічного прогресу – найважливіша складова економічної політики їх держав.

На сучасному етапі економіка не може розвиватись внаслідок протікання традиційних процесів, які передбачають використання обсягів зростання виробничих ресурсів. Сучасне виробництво повинно орієнтуватись переважно на впровадження інновацій: нової техніки, організаційних форм

управління та методів господарювання. Інноваційні процеси забезпечують зростання обсягів виробництва продукції, економне використання природних ресурсів та поліпшення якості готової продукції [12].

Однією з основних причин низької активності інноваційних процесів можна вважати нерозвинуту національну інфраструктуру трансферу технологій, яка включає наукові установи, неприбуткові венчурні фонди, фірми венчурного капіталу, малі інноваційні фірми та великі компанії [13]. Обмін розробками у світовому масштабі дозволить інтегруватись до глобального поділу праці. Головним ресурсом регіонів науки та технопарків можна вважати працівників, які генерують інноваційні технології. На рис. 4 авторами показано джерело основного ресурсу інноваційних процесів (працівників), процес передачі інноваційних розробок від їх продуцентів (наукових установ) до великих підприємств, які доводять їх масовому споживачу, а також зв'язок між національним та іноземним інноваційним сектором.

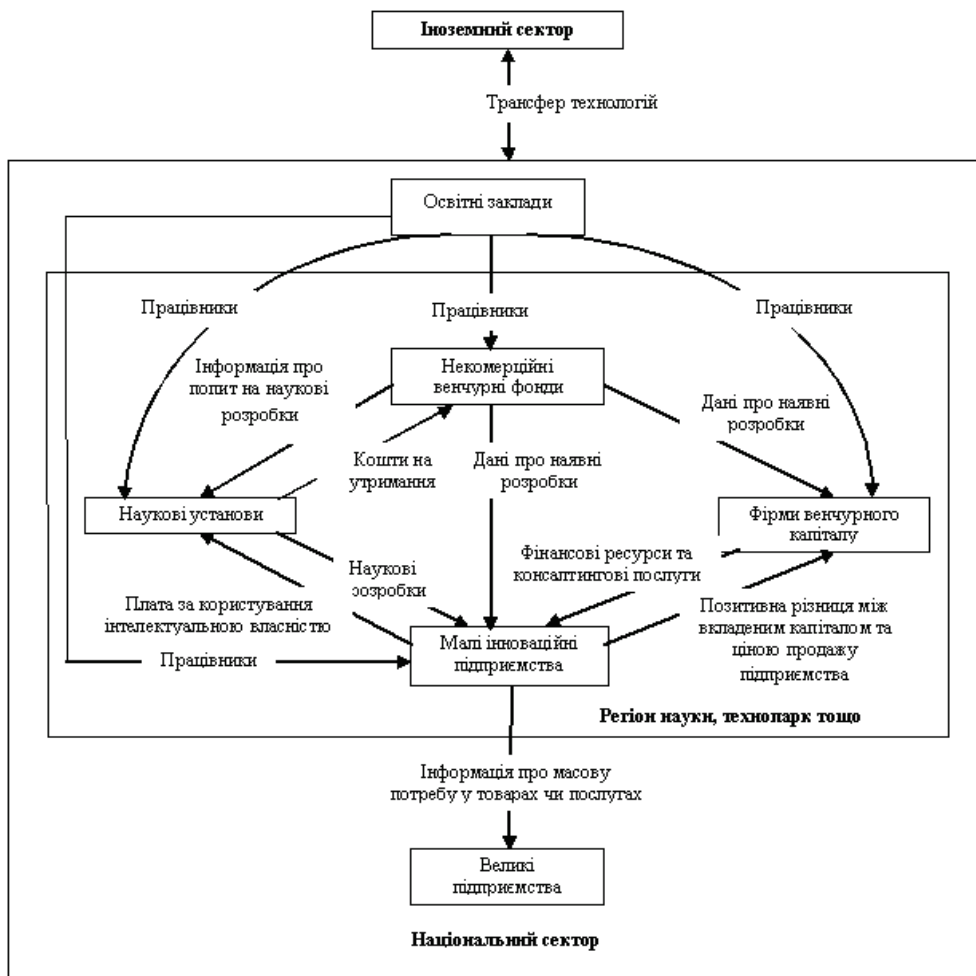

Рис. 4. Інфраструктура трансферу інноваційних технологій

За допомогою рис. 4 визначимо можливості прискорення інноваційних процесів в Україні. Ми вважаємо, що за своїм обсягом ресурсів наша держава не здатна забезпечити науково-дослідні роботи за всіма напрямками, які необхідні для всебічного розвитку народногосподарського комплексу, тому необхідною є інтеграція до більшого економічного простору. Розвинуті держави, що встановлюють правила функціонування світових ринків високотехнологічної продукції, не зацікавлені поступатись своїми перевагами на користь України. На перших етапах доцільно активно співпрацювати з країнами СНД та арабського світу, що дасть можливість державі реалізувати наявний науково-технічний потенціал. При цьому важливо розширювати свою участь у європейських наукових організаціях, наукових програмах та проектах. Нарощування власного науково-технічного потенціалу та

формування інноваційної культури у суспільстві є необхідними умовами економічного піднесення України у перспективі. До пріоритетних напрямків інноваційного розвитку України можна віднести військово-промисловий комплекс, телекомунікації та зв'язок, а також нафтогазову галузь.

Рівень розвитку освітнього потенціалу суспільства запорука економічного та соціального добробуту громадянина та держави в цілому. Між освітою, наукою та виробництвом відбувся глибокий розрив. Інформаційна освіта, що ґрунтується на запам'ятовуванні, не дозволяє ефективно розв'язувати виробничі задачі, які постійно змінюються. Вона не готує до творчої наукової діяльності, яка потребує вмінь пошуку проблем та їх нестандартних рішень. Основою для розв'язку вищезгаданих освітніх завдань може стати синергетика, яка вивчає проблеми пошуку логіки у хаосі та базується на сучасних фізико-математичних підходах.

Базою інноваційної економіки виступає наука, але університети, інститути, лабораторії та підрозділи підприємств займаються науковою діяльністю розрізнено. Такі форми організації науки не дають змогу створювати постійний щільний потік наукових розробок та об'єктів інтелектуальної власності, які є результатами діяльності наукових колективів чи окремих осіб. Це пов'язано з тим, що важко концентрувати ресурси на одному чи декількох напрямках. Вищезгадані організаційні форми нездатні мобільно і гнучко реагувати на потреби ринку, розвивати і підтримувати ініціативу окремих вчених, формувати умови для зниження інноваційного ризику. Подолати протиріччя між можливостями науки та її організаційними формами допоможе концепція індустріалізації науки. Її суть полягає у створенні сукупностей відносно автономних суб'єктів прикладної наукової діяльності та суб'єктів інноваційного підприємництва, об'єднаних у спеціальні відкриті системи. У країнах з розвинутою ринковою економікою функціонують декілька видів форм індустріалізації науки: регіон науки, технополіс, науковий (технологічний) парк, бізнес-інкубатор тощо [14].

Слід зазначити, що ефективним механізмом комерціалізації інноваційних ідей є фірми венчурного капіталу, які виступаючи власником інноваційного підприємства не лише фінансують його, але й надають консалтингові послуги, а коли вартість таких підприємств зростає, венчурні капіталісти продають свої частки [15]. В Україні відсутні умови переливу капіталу в ризиковий інноваційний сектор економіки, які б забезпечували переваги порівняно з іншими сферами. Навіть банківський капітал, який функціонує переважно у традиційних операціях, за таких умов міг би кредитувати венчурні підприємства на початковому етапі розвитку венчурного підприємництва у нашій державі.

Для підприємства як головного елемента економічної системи, що створює інноваційну продукцію, важливо успішно управляти своєю інноваційною діяльністю. Для поліпшення останньої слід враховувати зміну потреб покупців, наявність потенційних можливостей для освоєння нових сфер діяльності за наявних ресурсів. З метою ефективного використання обмежених інвестиційних коштів потрібно забезпечувати своєчасний доступ підприємств до нових знань, запроваджуючи нові способи отримання та оброблення інформації. Низька інноваційна активність у значній мірі визначається недостатнім рівнем кваліфікації працівників для успішного освоєння нововведень тому досвід іноземних компаній буде корисний у інноваційній діяльності вітчизняних підприємств [16].

Транснаціональні корпорації можуть здійснювати трансфер технологій через три канали. По-перше, висококваліфіковані працівники міжнародної компанії передають свої знання, співпрацюючи з персоналом вітчизняних компаній. По-друге, може утворюватись «ефект демонстрації», який проявляється у перейманні технології виробництва. По-третє, транснаціональні компанії спонукають вітчизняних виробників модернізувати технології виробництва з метою підвищення його ефективності («ефект змагання»). Останній має вплив на малі вітчизняні фірми і майже не виявляється на великих [17].

До джерел інновацій можна віднести випадковості, невідповідності, прогрес у суспільстві, промислові та ринкові трансформації, демографічні зміни, перебудова сприйняття світу, а також нові знання. Структура промисловості змінюється раптово і створює величезну можливість для

інновацій. Тоді новатори займають нові ніші ринку, що утворились в результаті цих трансформацій. Коливання у кількості населення, його віковому розподілі, освіті, професії та географічному розташуванні призводять до зміни його інноваційного потенціалу. Визначальну роль у процесі створення та реалізації інновацій відіграють наукові, технічні та соціальні знання. Розроблення та впровадження інновацій, що ґрунтуються на знаннях, потребує значного періоду (до 50 років). Не всі знання можуть бути комерціалізовані тому важливо детально вивчити потреби та можливості споживачів на даному етапі. Інновація – це швидше систематична цілеспрямована робота талановитої, здібної до винахідництва людини (колективу) ніж миттєве осяяння [18].

Висновки

Отже, *інноваційне формування та використання капіталу* – це процес вкладення капіталу у високотехнологічні виробництва, що забезпечує суттєвий приріст валової доданої вартості та прискорення темпів економічного зростання у перспективі.

Основними напрямками інтенсифікації процесів формування та використання капіталу можуть бути:

1. Збільшення обсягів заощаджень домогосподарствами, підприємствами та урядом. Це можливо перш за все за рахунок зростання обсягів виробництва підприємств. Додатковий прибуток, що буде отриманий у цьому випадку, підприємство зможе спрямувати на розвиток виробництва. Технічне переоснащення підприємств та дієві системи стимулювання працівників дозволять підвищити продуктивність праці швидшими темпами ніж заробітну плату. У цьому випадку зростуть податкові надходження у казну держави. Підвищення мінімальної зарплати населення та легалізація доходів громадян також позитивно вплинуть на обсяги заощаджень.

2. Зростання величини капіталу, що обертається на ринку інвестицій. Отримати кошти на цьому ринку можуть лише підприємства зі стійким фінансовим станом та перспективою подальшого розвитку. Підприємства, що планують працювати на фінансовому ринку, повинні формувати свій позитивний фінансовий імідж шляхом виконання зобов'язань, надання правдивої інформації про покращення економічних показників, отримання високих місць у рейтингах тощо. Для фінансових посередників важливо створювати фінансові інструменти, які зацікавлять різні групи інвесторів, вигідні для емітента схеми розміщення цінних паперів на первинному ринку та можливість управління ними на вторинному. Зростання частки довгострокових ресурсів у фінансових установах, підвищення рівня захисту вкладів та макроекономічна стабільність прискорять процес надходження коштів на інвестиційний ринок.

3. Ефективне використання інвестиційних коштів. Значне уповільнення темпів оновлення основних засобів у багатьох видах економічної діяльності призвело до їх суттєвого фізичного та морального зносу. За допомогою таких засобів праці складно виготовляти конкурентоспроможну продукцію для зовнішніх та внутрішніх ринків. Так як кошти, що надходять з ринку інвестицій обмежені, то в першу чергу потрібно створювати умови для переливання їх у високотехнологічні види діяльності, які забезпечать суттєвий приріст доданої вартості. Інвестиції слід здійснювати у новітні технології, які забезпечать конкурентні переваги.

4. Налаштування схем трансферу інновацій. Однією з основних причин низької інноваційної активності вітчизняних підприємств є відсутність відпрацьованих схем трансферу інновацій від їх основних продуцентів – наукових установ до великих підприємств, які запроваджують їх у виробництво. Саме наукові установи мають бути зацікавлені у реалізації свого продукту. У власній діяльності вони повинні поєднувати як принцип пошуку істини, до якої завжди прагнула наука, так і принцип задоволення потреб споживачів. Застосування в управлінні науковими установами концепції бренду, в основі якої лежить ідея наближення закладу до ідеального за розумінням покупців її продукту, дозволить значно підвищити рівень комерціалізації розробок.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Stiglitz J. Principles of macroeconomics. — New York: Norton and Company, 1993. — 730 p.
2. Булатов А. Капиталообразование в России // Вопросы экономики. — 2001. — № 3. — С. 54—68.
3. Осауленко О. Моделювання динаміки та фактори державного регулювання валового внутрішнього продукту // Економіка України. — 2001. — № 6. — С. 10—15.
4. Шабліста Л. М. Податкова політика України в трансформаційний період // Актуальні проблеми економіки. — 2001. — № 3—4. — С. 26—33.
5. Данилова Т. Н. Инвестиционный рынок и его место в структуре финансового рынка (институциональный подход) // Финансы и кредит. — № 8. — 2002. — С. 10—25.
6. Statistical Abstract of the United States: 2002. The National Data Book / Charles Louis Kincannon. — Washington: The U. S. Government Printing Office Superintendent of Document, 2002. — 999 p.
7. Статистичний щорічник України за 1999 рік / За ред. О. Г. Осауленка. — К.: Техніка, 2000. — 645 с.
8. Статистичний щорічник України за 2000 рік / За ред. О. Г. Осауленка. — К.: Техніка, 2001. — 598 с.
9. Статистичний щорічник України за 2001 рік / За ред. О. Г. Осауленка. — К.: Техніка, 2002. — 644 с.
10. Україна у цифрах у 2002 році. Короткий статистичний довідник / За ред. О. Г. Осауленка. — К.: Консультант, 2003. — 271 с.
11. Статистичний щорічник Вінниччини за 2002 рік / За ред С. Н. Ігнатова. — Вінниця: Вінницьке обласне управління статистики, 2003. — 628 с.
12. Циглик І. І., Кропельницька С. О. Інноваційна політика в системі підприємництва // Актуальні проблеми економіки. — 2003. — № 1. — С. 75—79.
13. Чумаченко Б., Лавров К. Некоторые аспекты формирования рыночной инфраструктуры трансфера технологий // Проблемы теории и практики управления. — 2003. — № 3. — С. 81—85.
14. Галиця І. О. Прикладна наука: індустріалізація та комерціалізація // Вісник НАН України. — 2003. — № 6. — С. 20—28.
15. Берега Л. В. Реалізація стратегії інноваційного розвитку економіки України в системі венчурного фінансування // Актуальні проблеми економіки. — 2002. — № 12. — С. 75—79.
16. Матросова Л. М. Удосконалення управління інноваційними процесами на підприємствах України // Наука та наукознавство. — 2002. — № 3. — С. 17—23.
17. Gorg H., Strobl E., Multinational companies and productivity spillovers: a meta-analysis // The economic journal. — 2001. — № 11. — P. 723—739.
18. Drucker P. F. The discipline of innovation // Harvard business review. — 2002. — № 8. — P. 95—102.

Рекомендована кафедрою фінансів та кредиту

Надійшла до редакції 23.12.03
Рекомендована до опублікування 5.02.04

Козловський Володимир Олександрович — професор, **Нелюба Валентина Миколаївна** — асистент.
Кафедра економіки промисловості і організації виробництва, Вінницький національний технічний університет